

Kamol Rahmonov
Toshpo‘lot Qayumov

**TARIX FANINI O‘QITISHDA QO‘SHIMCHA
MANBALARNI TADBIQ ETISH USULLARI
("1918-1939 yillarda Afg‘oniston" mavzusi
misolida)**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
JAHON TARIXI KAFEDRASI
BUXORO SHAHAR 42-IDUM

Kamol Rahmonov
Toshpo‘lot Qayumov

TARIX FANINI O‘QITISHDA QO‘SHIMCHA
MANBALARNI TADBIQ ETISH USULLARI
(“1918-1939 yillarda Afg‘oniston” mavzusi
misolida)

METODIK QO‘LLANMA

BUXORO -2023

Mazkur metodik qo'llanma Tarix (jahon mamlakatlari bo'yicha), Tarix (islom tarixi va manbashunosligi) va Buxoro tarixi ta'lim yo'nalishlari 3-bosqich talabalariga o'tiladigan Jahon tarixi (eng yangi davr) va "Tarix o'qitish metodikasi" fanlarining o'quv mashg'ulotlari uchun mo'ljallangan.

Shuningdek, umumta'lim maktablarining tarix fani o'qituvchilari uchun mazkur qo'llanma ochiq darslar va vebinar mashg'ulotlar tashkil etishlariga amaliy yordam beradi.

Taqrizchilar:

J.Sh.Hayitov - Buxoro davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasini mudiri, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

H. Nurullayeva - Buxoro shahar 42-IDUM direktori

Ushbu metodik qo'llanma Buxoro davlat universiteti Jahon tarixi kafedrasini yig'ilishining 2023 yil 26-oktyabrdagi 12-son bayonnomasi, Tarix va yuridik fakulteti kengashining 2023 yil 28-oktyabrdagi 3-son bayonnomasi Buxoro shahar 42-IDUMning 2023 yil noyabr oyidagi pedagogik kengash qarorlari bilan nashrga tavsiya qilindi.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida zalvorli, asrlarga tatigulik taraqqiyot yo'lini bosib o'tdi. Respublikamizda amalga oshirilayotgan tub islohotlar va bunyodkorlik ishlari tariximizning barcha bosqichlari sahifalarini atroflicha o'rganish, to'plangan tajribani umumlashtirish va istiqbolli rivojlanish dasturiga aylantirish borasida qilingan ishlar ham e'tiborga loyiq.

Bugungi shiddatli kechayotgan jamiyatdagi o'zgarishlardan kelib chiqib, oliy ta'lim muassasalariga kirishuchun munosib nomzodlarni maqsadli tayyorlash tizimini takomillashtirish, o'quvchilarning tegishli mutaxassisliklar bo'yicha oliy ta'lim muassasalarida o'qishni davom ettirishlari uchun zarur va yetarli bo'lgan, chuqurlashtirilgan nazariy va kasbiy tayyorgarligini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining bir qator qarorlari qabul qilindi. **Jumladan**, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi (2020 yil 24 yanvar)dan: "2019 yilda mutlaqo yangicha mazmun va shakldagi 4 ta Prezident maktabi, 3 ta Ijod maktabi ish boshladi. Oliy ta'limni rivojlantirish uchun o'tgan yili 19 ta yangi oliy o'quv yurti, jumladan, 9 ta nufuzli xorijiy universitetning filiali ochildi. Yetakchi xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda 141 ta qo'shma ta'lim dasturi bo'yicha kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yildi. Oliy ta'lim muassasalariga jami 146 ming 500 nafar yoki 2016 yilga nisbatan 2 barobar ko'p talaba o'qishga qabul qilindi", "Eng katta boylik – bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros – bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik – bu bilimsizlikdir! Shu sababli hammamiz uchun zamonaviy bilimlarni o'zlashtirish, chinakam ma'rifat va yuksak madaniyat egasi bo'lish uzluksiz hayotiy ehtiyojga aylanishi kerak", "Maktab o'quv dasturlarini ilg'or xorijiy tajriba asosida takomillashtirish, o'quv yuklamalari va fanlarni qayta ko'rib chiqish, ularni xalqaro standartlarga moslashtirish, darslik va adabiyotlar sifatini oshirish zarur", - kabi fikrlarni o'qib olishimiz mumkin.

Mazkur qaydlardagi eng ustuvor vazifa bu – zamonaviy talablar asosida raqobatbardosh kadrlarining kasbiy kompetentligini oshirish hisoblanadi. Demak, oliy ta'lim muassasalariga qabul qilingan talabalarga yangi pedagogik

4. Pirovardida, jahon tarixining namunaviy dastur asosida o'rtta maxsus o'quv yurtlarida o'tiladigan mavzularida yaratilgan namunaviy dars ishlanmalarini internet saytiga kiritib, tarix fani o'qituvchilari foydalanishi uchun imkon yaratish.

5. Mazkur qo'llanma asosidan kelib chiqib, boshqa davlatlar (Eron, Yaponiya va hokazo)ning mazkur davr tarixini o'rgatishga oid qo'shimcha ishlanmalarni ham yaratish mumkin. Chunki bu kabi ishlanmalarning bugungi kunda akademik liseylar va kasb-hunar ta'lim muassasalari tarix fani o'qituvchilari uchun ahamiyatli tomoni shundaki, 2017-2018 o'quv yilidan boshlab AL va KXK talabalarining "Jahon tarixi" (M.Lafasov muallifligida) darsligi¹⁰ tamoyildan chiqarilib, o'rtta ta'lim muassasalarining 10-sinfi va o'rtta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarining o'quvchilari uchun "Jahon tarixi (1918-1991 yillar)" nomli darsligi¹¹ o'quv jarayoniga joriy etilgach, o'rtta maxsus, kasb-hunar ta'limida 80 daqiqaga asoslangan uzluksiz mashg'ulotni olib borish uchun o'qituvchi albatta, qo'shimcha materiallarga murojaat qilishga majbur bo'ladi. Ushbu qo'llanmalar esa metodik va pedagogik bo'shliqni to'ldirishga xizmat qiladi.

¹⁰ Lafasov M. Jahon tarixi: Akademik лицейлар ва касб-хунар коллежлари uchun, "Иқбол", 2016. -400 бет.

¹¹ Jahon tarixi [Matn]: O'rtta ta'lim muassasalarining o'quvchilari uchun, "Iqbol", 2016.